

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 – İlkbahar / Spring Sayı/Issue: 43
Sayfa / Page: 195-215
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info - Geliş/Received: 13.02.2019
Kabul/Accepted: 06.03.2019 - Araştırma Makalesi / Research Article

**MODA VE SANAT BAĞLA-
MINDA ROBERTO CAPUCCI
ÖRNEĞİ VE GİYİLEBİLİR
SANAT**

***ROBERTO CAPUCCI EXAMPLE
IN THE CONTEXT OF FASHION
AND ART AND WEARABLE ART***

Doç. Dr. F. Engin ALPAT

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü

ORCID: 0000-0003-2728-4288, alpat35@gmail.com

Öz

Bu çalışma İtalyan moda tasarımcısı Roberto Capucci'nin 1950'li yıllarda ve sonrasındaki kırk yıl boyunca moda, Haute Couture ve Giyilebilir Sanat alanındaki çalışmaları ve Capucci'nin diğer tasarımcılara, moda takipçilerine ve moda sektörüne etkilerine değinmektedir. Roberto Capucci' nin kendinden sonraki dönemlerde Giyilebilir Sanat ve Haute Couture alanında ilham kaynağına dönüşmesi araştırılacaktır. Capucci, 1930 yılında Roma'da doğmuş ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan modern İtalyan moda endüstrisinin başlangıcı içinde doğan bir tasarımcı olmuştur. 1951 yılında yirmi bir yaşındayken, Floransa'da kendi modaevini açarak kendi koleksiyonlarını hazırlamaya başlamıştır. Moda konusunda geniş hayran ve müşteri kitlesine sahip olan Capucci, halen Roma'da yaşamaktadır. Malzeme, biçim ve renk konusundaki devrimsel tasarımlarıyla döneminde bilinen sınırları değiştirmiştir. Tasarımcı özel yenilikleri, zaferleri ve kaygıları arasında dolaşarak yaratımlarda bulunmuştur. Tasarımlarında doğa, mimari ve çağdaş sanattan ilham almıştır. Dünya gezileri düzenlemiş ve İtalya'ya döndüğünde önemli çağdaş tasarımlara imza atmıştır. Dünyanın sanat müzelerinin koleksiyonlarında yer alan; deneysel, gelişmiş, heykelsi ve doğa etkileşimli sanatsal çağdaş giysi tasarımları ve müzelerde sergilenen Giyilebilir Sanat anlayışındaki tasarımları ile tanınmaktadır. Tasarım koleksiyonları önemli sanat müzelerinin süreli sergileri olarak da yer almaya devam etmektedir. Çalışmada sanatçının giysi tasarımına farklı bakış açısı, moda tasarım kavramına, moda eğilimlerine yaklaşımı ve bahsi geçen tasarım koleksiyonları, sanatsal ve teknik açıdan incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: moda, Haute Couture, giyilebilir sanat, tasarımcı.

Abstract

This Paper is about Italian Fashion designer Roberto Capucci' s impact on the other designers, fashion followers, fashion industry during 1950's and after 40 years that will be focused on. Capucci will be examined as an inspiration of wearable art and Haute Couture. He was born in Rome in 1930. In 1951, at the age of twenty-one, he opened his own fashion house in Florence and created designs. He has many customers and fans. He still lives in Rome. He has changed the boundaries of garment design with his revolutionary designs in terms of form, material and colour. The designer created innovations by traveling among his special novelties, victories and concerns. He was inspired and influenced by nature, architecture and art. He organized world trips and when he returned, he put his signature under important contemporary designs. He is well-known for designs in experimentally sculptural and natural interactive artistic contemporary garment designs and wearable art concepts exhibited in museums. His designs continue to take place as permanent exhibitions of important art museums. In this study his different approach to fashion design, garment design and fashion tendencies will be emphasized and his revolutionary designs will be examined by their artistic and technical qualities.

Keywords: fashion, Haute Couture, wearable art, designer.

Giriş

Bu çalışma İtalyan moda tasarımcısı Roberto Capucci'nin 1950'li yıllarda ve sonrasında kırk yıl boyunca moda, Haute Couture ve Giyilebilir Sanat alanındaki çalışmalarına ve Capucci'nin diğer tasarımcılara, moda takipçilerine ve moda sektörüne etkileri üzerine değinmektedir. Bu amaçla, önce temel kavramlar, sanat, tasarım, endüstriyel tasarım, moda ve Giyilebilir Sanat kavramları tartışılacak, Roberto Capucci'nin yaşamı ve eserleri, bu kavramların ışığında incelenecek ve tasarımlarıyla Giyilebilir Sanat ve Haute Couture alanında bir ilham kaynağına dönüştüğü ortaya konacaktır. Roberto Capucci, yaşadığı dönemde popüler kültürün başladığı ve yükseldiği, seri üretimin arttığı ve hızlandığı, kapitalizmin popüler kültürle birleşerek, tüketimin desteklendiği, artırıldığı, perakende satış ve mağazacılığın yerleştiği ve modern sanatın sona yaklaşım uç noktalara ulaştığı 1950 ve 60'lı yıllarda çalışmaya başlamıştır. 1962-68 yılları arasında Paris'te ve 1968-79 yılları arasında Roma'da giysi tasarım konusunda çalışmış ve kendisi, içinde bulunduğu zamanın etkisinde kalmadan, klasik bir sanatçı mantığıyla ve zanaatkar gibi el sanatına önem vererek çalışmayı tercih etmiştir. O dönemde çok önemsenen hazır giyim sanayisinin mantığından uzak kalarak özgün ve sanatsal giysi tasarımları yapmıştır. Sentetik kumaşların kullanımının artmasına rağmen, toplumsal popüler kültürün etkisinde kalmadan doğal kumaşlarla heykelimsi tasarımlar yapmaya devam etmiştir. Moda denilen kapitalist sektör; hızlı sistem ve hızlı üretimi savunurken bunun aksine, Capucci Giyilebilir

Sanat ve Haute Couture tasarım alanları üzerinde çalışmıştır. Onun 1960'lı yıllardaki bu yaklaşımı günümüz koşulları için düşünüldüğü zaman Capucci'nin ne kadar öngörülü olduğu anlaşılmaktadır. 1960'larda kendisi genellikle tiyatro ve film kostümleri yapmayı tercih etmiştir. Kostüm tasarımı deneyimleri de daha sonraki Haute Couture çalışmalarında yol gösterici olmuştur.

1. Tasarım ve Sanat Tanımları

Tasarım sözcüğü, TDK Türkçe Sözlük'te, "zihinde canlandırılan biçim, tasavvur", "bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn", "bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, tasar çizim, dizayn", "daha önce algılanan (felsefi olarak)" olarak açıklanmaktadır (URL 1).

Tasarım kavramı bir yapıya ya da aygıtın kısımlarının kağıt üzerine çizilmiş şekli anlamında kullanılan "tasar" kökünden türetilmiş olan tasar kavramına dayanmaktadır" (Bayazıt, 2008:174). "Tasarım bir şeyin biçimini kafada oluşturma işi ve bu yolla düşünülmüş biçim demektir. Tasarım kelimesini ayrıca bir fikri şekil olarak ortaya sunmak olarak betimleyebiliriz. Tasarlamak sözcüğü ile de işaretlemek, iz bırakmak, not etmek, altını çizmek, damga vurmak, özgün olmak, biricik ve tek olmak, belirginleştirmek, ayırtırmak eylemleri vurgulanmaktadır" (URL1).

Tasarım anlamlı bir düzen ortaya koyan, bilinçli bir eylemdir. Tasarım sanatta ilk eskiz; resim, bina ya da dekorasyon gibi yapılacak bir şeyin esas özelliklerini özetleyen şekil; bir sanat eserini meydana getirecek eleman ve detayların düzenlenmesi anlamına gelir.

Tasarım Simon'ın dediği gibi "mevcut bir durumdan daha iyi bir duruma getirmek için yapılan bir eylemdir" (Bayazıt, 2008: 271). Tasarım, endüstriyel tasarım ve kişiye özel tasarım olarak, iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Endüstriyel Tasarım, endüstride üretilen, nihai kullanıcıya yönelik ürünlerin, işlevsellik, hedef kitlenin beğenisine ve kullanıcının ihtiyaçlarına uygunluk gibi ölçütleri gözeterek fikren geliştirilmesi ve üretime uygun yeni bir ürün olarak projelendirilmesidir. Kişiye özel tasarımda fiziksel işlevselliğinin yanı sıra ürün, kullanıcısının özel isteklerine göre özellikle kullanıcısının sosyolojik ve psikolojik isteklerine göre değişiklik göstermektedir. Özel tasarımda ana fikir o ürünün o kişiye özel olması ve başkalarına göre uygunluk arz etmemesidir ancak bu tanımlama alışılıla gelmişin dışında Giyilebilir Sanat ve kostüm tasarımı biçiminde farklılıklar gösterebilir. İşlevselliğin önemli olduğu tasarım çözüm odaklıdır. Böylelikle tasarımın amacı doğrultusunda ilerler ve tüketicinin ihtiyacına göre şekillenir. Tasarım pek çok disiplinle iç içe olduğu gibi, sanatla da ayrılmaz bir bütündür. Sanat her zaman tasarımın içerisinde yer alır. Ne

zaman ki tasarım ürünün işlevselliği yok olur ve sanat ve tasarım arasındaki ince çizgi belirir işte o zaman sanat devreye girer. Tasarım daha bilinçli bir çerçevede tüketicinin ihtiyacına göre şekillenirken, sanat eseri sanatçının bilgi birikimi, anlatmak istediği veya yorumu izleyiciye bıraktığı bir olaydır. Her ürüne sanat eseri demek mümkün olmadığı gibi, her sanat eserine de tasarım demek mümkün değildir.

Sanat üzerine birçok düşünür, sosyologlar ve sanat tarihçileri tarafından pek çok çalışma yapılmış ve sanatın kültür içindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Sanat kavramının tanımı, toplumlara ve dönemlere göre farklılıklar göstermektedir. Platon'a göre, sanat, nesnelere yola çıkarak ideal olanı betimlemelidir. Ancak, nesnelere, ideaların kopyaları olduğu için, sanat da kopyanın kopyası olmaktadır. Aristoteles'e göre, sanat yaşamı yansıtan bir aynadır. Sanat soyut ideaları değil, gerçeği betimlemelidir.

Kant'a göre "sanatın amacı, kendisinden başka bir şey değildir. Hegel'e göre sanattaki güzellik, doğadaki güzellikten üstündür. Marks'a göre, yaratıcı eylem, insanın ve doğanın karşılıklı etkileşiminin bir aşamasıdır. Benedetto Croce'ye göre, sanat sezginin ve anlatımın birliğidir" (URL 2).

TDK sözlüğüne göre sanat ise; "bir duygunun, tasarımın, güzelliğin vb. dışavurumunda, anlatımında kullanılan yöntemlerin tümüdür. Bu yöntemlerle ortaya konulan üstün yaratıcılıktır. Belli bir uygarlığın, belli bir dönemin anlayış ve beğeni ölçülerine uygun anlatımdır. Bir şeyi yapmakta gösterilen ustalık; bir meslekte uyulması gereken kuralların tümüdür. Kimi zaman zanaat yerine de kullanılır" (URL1).

Onur Bilge Kula'ya göre ise sanat, "verili bir malzemeyi biçimlendirme" anlamında, "emek" ya da çalışma, bir başka anlatımla, "biçimlendirici etkinlik" olarak tanımlanabilir. (URL 3)

Biçimlendirici etkinlik ve Sanat- tasarım sürecindeki yaratıcılığın makaleye konu olan Roberto Capucci'nin endüstriyel tasarım alanı olan moda tasarımı alanında çalışmalarına başladığı ve zaman içerisinde tasarımlarının, birer sanat eserine dönüştüğü gözlemlenmiştir. Capucci'nin tasarımlarında, modayı sanata dönüştüren yaratıcılık ve özgünlüğün yanı sıra, 20. Yüzyılda ortaya çıkan Giyilebilir Sanat kavramının da etkisi oldukça açıktır.

2. Moda Tasarımı, Sanat İlişkisi ve Giyilebilir Sanat

Moda sözcüğü, Latince "modus" tan türemiştir ve "sınırlanamayan" anlamına gelmektedir. Moda değişiklik ihtiyacından doğmuştur ve toplumsal beğeniye hizmet etmektedir. Moda kavramı, toplumsal yaşamın birçok etkinliğini kapsamaktadır.

Bernard ve Lobel tarafından yazılan, “Fashion in Women’s Clothes and American Social System (Kadın Giysilerinde ve Amerikan Toplumsal Sisteminde Moda)” makalesinde, moda, dallarına göre, görsel sanat, mimari, din, felsefe, etik davranışlar, kıyafetler, fiziksel, biyolojik ve sosyal bilimlerdeki değerler olarak tanımlanmaktadır (Bat, 2008: 12).

Sosyal bilimciler, moda kavramını, farklı şekillerde tanımlamışlardır. Sproles, moda kavramını, “belirli bir zaman ve durum için tüketici tarafından uyarlanmış, geçici döngüsel fenomenler” olarak tanımlamıştır (Ertürk, 2011:6).

Simmel’e göre moda, farklılaşma ihtiyacını tatmin etmektedir; çünkü moda, farklı sınıflara göre farklılaşmakta, değişmektedir. Yüksek sosyal sınıf modası ile daha düşük sınıfın modası benzer değildir, daha da ötesi, üst sınıf bir modadan vazgeçtiği anda, alt sınıf da tam olarak o modaya doğru geçmeye çalışmaktadır. Başka bir tanımda ise, moda, dillerin kullanılışı, edebiyat, yemek, dans, müzik, eğlence, daha da geniş bir tanımla tüm sosyal ve kültürel sahaların elementleri olarak tanımlanmıştır (Bat, 2008:12).

Modanın, toplumsal ve bireysel boyutları mevcuttur. Toplumsal olarak moda, “statü sembolü rolünü yerine getirir veya kültürel bir beyanda bulunmaktadır. Moda tasarımları bir müzede sergilenecek bir değer taşıyorsa sanat eseri olarak sergilendiğinde modanın sanat eseri olarak görülmesi ile ilgili şüpheleri ortadan kaldırır” (Kroening, 2012:7). Moda; içinde bulunulan ekonomik durum, kültür, toplumsal statüler ve politik problemlerden etkilenmekte ve modanın ürettiği nesnelere sahip olan insanların bu toplumsal boyutlarını yansıtmaktadır. Modanın bireysel boyutu ise, bir iletişim biçimi olarak, sembolik etki yaratması ve kimlikleri ifadelendirmesidir. İnsanların seçtikleri giysi parçaları ile kimliklerini oluşturan cinsiyet, yaş ve duygusal durumlarını, kişiliklerini yansıtmaktadırlar. Modanın bu karmaşık toplumsal ve psikolojik boyutları, zaman içerisinde, teknoloji ve sanat ile birleşerek, yeni bir boyut kazanmıştır.

Bir endüstriyel sanat alanı olan moda, sanatın temel kavramları olan, güzellik, anlam ya da ifade (üslup) gibi kavramları kendi içerisinde barındırmaktadır. Moda topluma bir güzellik anlayışı sunar, bir anlam verir, giysilere bir ifade biçimi ya da üslup kazandırır.

Sanatta bu kavramlar toplumsal ve tarihi olarak değişmekle birlikte, modanın değişimi çok daha hızlıdır. Hatta bu değişim bazen paradoksları da içermektedir. Modanın, sanattan etkilenme ve beslenme ilişkisi özellikle çağdaş sanat alanında çok yakın ve karmaşık hale gelmiştir.

Giyilebilir Sanatın tarihine baktığımızda, 20. Yüzyıl’ın başında

moda tarihinde dönüm noktası yaratan Parisli moda tasarımcısı Paul Poiret kadın giyimini özgürleştiren modacı olarak kabul edilmektedir. Korseyi ve balenleri kullanmadan kadın vücudunu rahat ettirecek tasarımlar yaparak kendi dönemindeki moda tasarımcıları arasında fark yaratarak öne çıkmıştır. Giysi tasarımlarını yaparken sahne sanatlarından, uzak doğunun giyim kültüründen, bin bir gece masallarının Oryantalizminden, Hint sarilerinden, Roma İmparatorluğu'ndan ve özellikle Rus Balesi'nden esinlenmiştir. Yaptığı giysi tasarımları ile, 20. Yüzyıl kadın modasının öncüsü olmuş, Giyilebilir Sanat açısından önemli olan koleksiyonları sahne kostümünü anımsatan çizgisiyle dönem kadınlarının farklı rol modellere bürünmesine olanak sağlamış, bugün bile giyilebilecek kostümler tasarlamıştır. Girişimci ruhu ile moda dünyasında birçok ilke imzasını atan Poiret'in bu yaklaşımı moda sektörüne önemli katkılarda bulunmuştur ve yenilikleri kendinden sonraki modacılar tarafından takip edilmiştir.

20. Yüzyılın başlangıcındaki sanat akımları ve özellikle Bauhaus endüstriyel tasarım akımının sanat ve endüstriyel tasarım arasındaki sınırları eritmesiyle, moda (giysi tasarımı), sanatın bir alanı olma hakkını kazanmıştır. Aynı zamanda, modadan beklenen değişim, sanatın da temelinde yer alan yaratıcılığı gerektirmektedir. Bu bakışla, bazı modacıların yaratıcı eserleri, giysi olarak değil, "Giyilebilir Sanat" olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Giyilebilir Sanat; zanaat, sanat ve modanın birleşimi olarak ortaya konulan sanatsal giysi tasarımlarıdır. Giysi tasarımı ve modanın sanatla iç içe geçmesi zamanla Giyilebilir Sanat kavramını güçlendirmiştir.

Capucci'nin giysi tasarımları da Paul Poiret gibi sanatsal kaygıyla tasarlanmış Giyilebilir Sanat objeleri olarak tanımlanabilir. Giyilebilir Sanat tekdüzeleşen seri üretim ve insanları aynılaştırmaya yönelten sezon trend ürünlerine karşı gelen, daha sanatsal ve bireysel bir yaklaşımdır. Sanatçı veya tasarımcının tekstil materyalini kullanarak yaptığı sanat eseridir.

Modernleşmenin etkilerinin büyük bir güçle hissedilmeye başladığı dönemde batı toplumlarında, sanatçılar ve moda tasarımcıları, kendi alanlarında, toplumsal değişimi yakalamak ve yeni, modern topluma hitap edebilmek için çaba göstermişlerdir. Sanatçı ve tasarımcılar, geleneksel sanat malzemelerinin yanında giysi ve kumaşların biçimsel özelliklerinin sınırlarını zorlamış, eserlerinde dokuma, baskı, boyama, dikiş ve nakış tekniklerinden yararlanarak giyilmesi zorunlu olmayan, sergilenebilir heykelsi giysiler yaratmışlar ve böylelikle modayı "Giyilebilir Sanat"a dönüştürmeye başlamışlardır. 20.Yüzyılın başındaki Kübizm ve Fovizm sanat akımları, moda tasarımını etkilemiş, Sonia Delaunay gibi ressamlar, moda tasarımları yapmışlardır. Bu sanatçı ve tasarımcılar arasında Paul Poiret, Mariano Fortuny, Raymond Duncan, Jean Cocteau, Fernard Leger, Pablo

Picasso, Henri Matisse, Erte, Raoul Dufy ve Bianchini Ferier sayılabilir.

Capucci'nin moda tasarım dünyasına girdiği 1950'li yıllardan itibaren uygulamalı sanatlarda görülen gelişmeler moda ve tekstilde çağdaş sanat hareketlerinin getirmiş olduğu özgürlük anlayışı ile Giyilebilir Sanat kavramının güçlenmesini sağlamıştır. Yoğun atölye çalışmalarıyla tasarlanan Giyilebilir Sanat eserlerinin oluşmaya başlaması, yaklaşık olarak sosyal değişikliklerin hızlandığı dönem olan 1960 yıllarına denk gelmektedir. Sanat açısından bakıldığında, sanat eseri yapmak için tekstillerin yeni bir ifade biçimi olarak kullanılması Giyilebilir Sanat'ı bu dönemde bir akım haline getirmiştir.

1960'ların batı toplumlarında, yeni toplumsal biçimler ve özgürlük arayışları sırasında, zanaatın canlandırılması kavramı yeniden ortaya çıkmış; Giyilebilir Sanat 19. Yüzyıldaki Arts and Crafts hareketi ile benzerlik taşımaya başlamıştır (Dale, 1986: 6).

Bireyin kendisini ifade hakkı ve bireysel gereksinimleri, bu çağdaş hareketin benzersiz yanını oluşturmuştur. Giyilebilir Sanat eserleri ilk kez 1960'ların sonunda bir akım haline gelmiş, 1970'lerin başında artık sanatçılar giysileri sadece bir anlatım aracı olarak özgürce yaratma olanağı bulmuşlardır (King, 2000:16).

Giyilebilir Sanat daima kişinin giysilerle olan bireysel ilişkisiyle ilgilenmektedir. Yaratıcısı, malzemesi ve giyeni arasında bütüncül bir etki yarattığı ve giysilerin hareket eden bir heykele dönüştüğü düşünebilir. Giyilebilir sanat, bu yönüyle, günümüzde, Performans Sanatı ve Body Art (Vücut Sanatı) ile yakın ilişki içindedir (Yetmen, 2012: 78).

Giyilebilir Sanat farklı bireysel ifade biçimleri içermektedir ve oldukça özgün, kurallarla sınırlandırılmayacak çeşitlilikte malzeme, teknik ve bakış açılarıyla yaratılmaktadır. Giyilebilir Sanat'ın yaratıcısı fikirlerin, duyguların, heyecanın ve biçimin birleştirilip bütünleştirilmesini sağlar. Başka bir deyişle sanatı giyenler, aynı zamanda ürünün yeniden tanımlanmasını da sağlayarak yaratım sürecine katkıda bulunurlar (Dale, Stupakoff, 1986: 7).

Giyilebilir Sanat'ı endüstriyel ve seri üretim tekstillerine ve yaygın olarak kullanılan popüler ürünlere bir karşı duruş olarak gösterebiliriz. Müzelerde yer alan Giyilebilir Sanat örneklerini ise kavramsal sanata atıfta bulunan yapıtlar olarak gösterebiliriz.

Söz gelimi King'e göre, tanımlamaya meydan okuyan ve kurumsallaşmış hiçbir estetik ölçütle uyum göstermeyen eserler görsel olarak farklı

zevkleri çağrıştıracak veya grafik açıdan rahatsız edici bulunabilirler. Fakat bunların her biri kişisel yoğunluğu ile birbirinden farklıdır ve yaratıcıları hakkında bilgi vericidirler. Böyle bir bakış açısından bakıldığında da Giyilebilir Sanat örneklerinin otobiyografik oldukları söylenebilir. Bir anlamda onları giyinen bedeninin özel kısımlarından kişisel bilgiler verebilirler. King'e göre bu çalışmalar, içsel dünyaların fiziksel biçimlenmeleridir ve duygu durum betimlemeleri içermektedirler. İşte bu kişisel ikonografi çağdaş Giyilebilir Sanat hareketini, günün ve geçmişin diğer vücut süsleme formlarından ayırmaktadır (King, 2000:16).

Roberto Capucci'nin 1960'lı yıllarda yaptığı Giyilebilir Sanat tasarımları da malzemesi, biçimi, yapılış amacı olarak yoğun atölye çalışmaları ile ortaya çıkmıştır. Capucci'nin tasarımları bir sanat eseri gibi eskiz ve denemelerin yapıldığı, malzeme araştırması, esinlenmeler ve duygu durum aktarımlarını içeren süreçlerden geçmiştir. Capucci'nin çalışmaları, kullandığı malzemelerin biçimlendirme yöntemleri ve yaratıcı kullanımları ile ortaya çıkan ürünün ifade boyutları açısından incelendiğinde sanat yorumcuları tarafından "Giyilebilir Sanat" olarak değerlendirilmekte ve müzelerde sergilenen tasarımları birer sanat eseri olarak kabul edilmektedir.

3. Sanatçı ve Tasarımcı Olarak Roberto Capucci

İtalyan Moda Tasarımcısı Roberto Capucci, Roma Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olmuştur. Yirmi yaşında giysiler tasarlamaya başlamış ve zamanla modanın kendi alanı olduğunu fark etmiştir. 1950 yılında Roma'da ilk atölyesini açmış ve 1951'de Floransa'da, koleksiyonlarını, tasarımlarından etkilendiği, Markiz Giovanni Batista Giorgini'ye sunmuştur. Giorgini, Capucci'yi "Made in Italy" "İtalya'da üretilmiştir" etiketini geliştiren tasarımcı olarak nitelendirmiştir. Avrupa'da "harika çocuk" adının verildiği Capucci 1956 yılında uluslararası basın tarafından en iyi İtalyan tasarımcı olarak ilan edilmiştir. Bu yıllarda ünlü "Kutu Hattı" isimli elbisesini yapmıştır (URL4).

Resim 1

Resim 1. Piliseli ipek taftadan tasarlanmış renkli kutu elbise 1987 (URL4)

Resim 2

Resim 2. Kutu hattı elbise tasarımı: mavi elbise 1950'lerin sonu. (URL4)

Resim 3

Resim 3. Kutu hattı elbisesi 1958 Fransa (URL4)

1958 yılında Pierre Cardin ve James Galanos ile birlikte File-ne’de Tasarımcı “Genç Yetenekler Ödülünü” almıştır. İtalya’da kumaşın Michalengo’su olarak nitelendirilen Capucci’nin moda tarihinde ikonik sayılmasının nedeni bir terzi veya konfeksiyoncu gibi değil, tasarımlarını bir heykeltıraş gibi oluşturmanın yollarını arayan, benzersizliği tasvir etmek üzerine kurulu tasarlama sisteminden kaynaklanmaktadır. Savaş sonrası dönemde tasarımcılığa başlamış, mutluluk, renk ve eğlence isteyen insanları etkileyecek tasarımlar yapmıştır. Uсталık isteyen dikiş teknikleriyle geometrik olarak yapılandırılmış ceketler, etekler, kabarık tunikler, harem etekler, diz hizasında pantolon etekler, altın lame elbiseler, “Kutu Hattı (box-line), Güvercin Hattı (dove-line), Banjo Hattı (banjo-line)” gibi tarzlar yaratmıştır. Oluşturduğu bu tarz Amerikalı moda meraklılarının ilgisini çekmiş ve Amerika’da postayla satış yapan Spiegel mağazasıyla, New York’taki David Furs kürk eviyle, Chandler Ayakkabı Markasıyla ve bunun gibi bazı büyük markalarla satış anlaşması imzalamıştır.

1950’lerin, televizyon, fotoğraf, moda, çizgi filmler, sinema ve müzik gibi farklı medyaların altın çağı olduğu düşünüldüğünde, sanatçıların sanat yapmak için yeni yöntemler geliştirdiği bir dönem olduğu da söylenebilir. Bu dönemde Heykelsi ve mimari yapısal tasarlama yeteneğine sahip olan Capucci, Hollywood yıldızları için hacimli, renkli, abartılı tasarımlar yapmıştır. Elbise dikmeyi sanat seviyesine taşıyan tasarımcı drapaj konusunda olduğu kadar nakış tekniklerinde de oldukça başarılı olmuştur. Mermer kullanan bir heykeltıraş ya da tuval kullanan bir sanatçı gibi, kumaşla sanatını icra eden bir usta sanatçı kimliğiyle anılmaktadır.

Yüksek modayı canlı tutmak için, zanaatkârları korumamız ve eski teknikleri yeniden keşfetmemiz gerektiğini belirten Capucci, “en zeki, en yetenekli tasarımcı dahi, bu zanaatkârlar ve onların bize bıraktıkları miraslar olmadan üretemez” demiştir. Capucci, tasarımlarındaki yenilikleri, özveriyle ve detaylara olan dikkati ile ortaya koymakta, oluşturduğu giysilerini de modanın ötesine geçerek hacimli, özgün ve sıra dışı hale getirmektedir.

Tasarımcı olarak değil sanatçı olarak nitelendirilmeyi arzu eden Capucci diğer tasarımcılar için bir ilham kaynağı olmuştur. Giysilerini birer sanat nesnesine dönüştürmeyi başaran sanatçı, 1990’lardan sonra hazır giyim için çalıştığı modellerde ise her zaman kadınlara yakışacak renkleri seçmiş, giyen kişinin bedenini daha güzel ve mükemmel gösterecek kalıplar ve drapaj usullerini kullanmakta ustalık göstermiştir.

Resim 4 ve 5. Cadillac Reklamı “Nove Gonne” dokuz katlı elbise 1956, ipek tafta. Roberto Capucci (URL 5).

1956’da en iyi İtalyan tasarımcı seçilen Capucci, 1958’de Boston’da ilk kez bir İtalyan olarak Amerika’nın Moda Oscar’ı olarak kabul edilen, “Amerikan Moda Ödülü”nü almıştır. 1957’de “Nine Dress” “Nove Gonne” adlı elbisesini tasarlamıştır. Bu elbise, kırmızı ipek taftadan ön tarafı açık, dar etekli, arkası yere kadar kat kat uzun forma sahiptir. Capucci bu elbiseyi tasarlarken “suya atılan taşlardan” ilham aldığını belirtmektedir. Roma’daki atölyesinde Amerikan film yıldızı profesyonel yüzücü ve su balerini Esther Williams bu giysiyi Amerikan Cadillac araba markası reklamlarında reklam çekimleri için giymiştir (Resim 4-5).

Ünlü Fransız modacı Christian Dior’un “İtalya’nın en yeteneklisi” dediği Capucci, Fransa’da Rue Cambon Paris dört numaralı mağazada ilk moda evini açmış ve Chanel ile iki yıl sonra atölye komşusu olmuştur.

Resim 6.

Resim 7.

Resim 6 ve 7. Roberto Capucci’nin 1960’larda taş ve pleksiglas ile yaptığı giysi tasarımları (URL4).

1960’larda deneysel çalışmalarına devam eden sanatçı rafya, plastik, saman, taş, bambu, çuval bezi ve pleksiglas’larla tasarımlar yapmıştır (Resim 6-7).

Ancak kariyeri boyunca geometrik yapılar, biçim arayışı, natüralizm akımı, tarihi anıtlar, önemli klasik heykeller ve botanik bilimi temel ilgi alanlarını oluşturmuştur. İlham aldığı ülke de Hindistan olmuştur. Bu bilgi ve ilham sonucu edindiği duygularını kâğıda tasarım biçimleri olarak, giysiye de üç boyutlu kumaş heykeller olarak aktarmıştır. “Bu nedenle, sanat eleştirmeni Germano Celant, Capucci’nin müze giysileri için “yumuşak orta çağ zırhları” şeklinde nitelendirmede bulunmuştur” (Bauzani, Sozzani 2003:40).

1962-69 yılları boyunca Capucci Paris’te Haute Couture defilelerine katılmıştır. 1965 yılında kapüşonlu ve horoz tüyleri ile süslenmiş optik sanat akımından esinlendiği optik desenli elbisesini yapmıştır.

Resim 8

Roberto Capucci, Optik Elbise, «Vassarely’ e Saygı»,1965(URL 6)

1968’de atölyesini Roma’ya taşımış ve Alta Moda Primera (Hazır Yüksek Moda) defilelerinde yer almıştır. Paolo Pasolini’nin “Teorema” Film projesinde Silvia Mangano ve Terence Stamp için kostümler tasarlamıştır. 1970’lerden sonra Doğu Asya’da yaptığı seyahatler sırasında, geleneksel kumaş yapım teknikleri üzerine çalışmış ve geleneksel giysilerin serbest ama zarif güzelliğine hayranlık duymuştur. Karmaşık biçimde kesilmiş, katlanmış, kıvrılmış ve süslenmiş doğu tasarımlarını göz kamaştırıcı bulmuş, doğunun felsefesinden ve el sanatlarından türetilmiş ürünlerin derin ve basit ilkelerinin doğa olduğunu tespit etmiştir. Doğu Asya’da ki bu yaklaşım Avrupa insanının da doğal biçimlere yönelmesi ile aynı prensibe dayanmaktadır.

Örneğin; Capucci'nin 1982'de tasarladığı ipek kadife ve ipek gazar kumaştan tasarlanmış "Arancia" (Turuncu) elbisesi, doğada yer alan olgun ve lezzetin zirvesinde, bölünmüş ve yemeye hazır meyvenin cazibesini uyandırmaktadır (Resim-9). 1985'te yaptığı pilili ipek giysisi ise; Fuoco (Ateş), aerodinamik bir korse ile alev almış gibi görünmektedir. 1992'de yaptığı okyanus mavisi ipek tafta kısa gece elbisesinin eteği heykelsi biçimde dalgalanıyor ve Museo Della Fondazione binasında Roberto Capucci'nin Floransa'daki sergisinde (Ekim 2007- Haziran 2008) gösterilen ipek kadife ve ipek saten elbisesi ipeklerden yapılmış yaprak filizlerini yansıtmaktadır.

Bu sergideki birkaç örnek, biçim ve dokunun ötesindeki kavramlara değinmektedir. Örneğin, Capucci'nin 1965'te tasarladığı "Omaggio a Vasarely" (Macar Op-Art sanatçısı Victor Vasarely'e saygı),(Resim-8), giysisi ipek saten kurdeleler ve devekuşu tüylerinden yapılmıştır; 1969'ta tasarladığı ipek jorjet ve yün elbise "Omaggio a Burri", (İtalyan sinema sanatçısı Alberto Burri'ye saygı) adını taşır. 1985'te tasarladığı ve "Cinema"adlı ham ipek elbise, film makaraları sarılı gibi görünen siyah bir elbisedir. 2007 yılında ise, yaptığı tasarımda bel kısmına yerleştirilmiş bir sfenks heykel yüzüne sahip olan pilili ipek kadife ve ipek taftadan yapılmış elbisesi "Spire" (Coils), farklı tasarımları arasında sayılabilir.

Capucci'nin yaratıcı buluşları farklı yörüngelere kayan izlenimler bırakmaktadır. Bununla birlikte tasarımların ana fikri ve ortaya çıkan giysileri, 1940'lı ve 1950'li yıllardan çiçek formları, balıksırtı desenleri, geometrik şekiller, obsesif kıvrımlar, renkli süslemeler ve kumaştan oluşan heykellerinde birbiriyle bütünleştiren oluşumlar görülmektedir.

1970'de Roma'da Etrusca Sanat Müzesi'nde Capucci, kendi tasarımlarında devrim yaratan sanatsal ve deneyimsel bir koleksiyon tasarlamıştır ve defilelerde koleksiyonu ayakkabılar yerine botlarla sergilemiştir. Daha sonraki yıllarda yılda bir kez olmak üzere kendisi için uygun olan bir zamanda kendi istediği bir ülkede koleksiyonlarını sunmuştur.

Capucci,1962-69 yılları arasında Paris'teki moda evine ait çalışmalarını ve 1968-79 yılları arasındaki Floransa'da yaptığı çalışmalarını geçiş dönemi olarak nitelendirmiştir. Bu dönemlerde moda defilelerine Haute Couture koleksiyonlar hazırlamış ve moda sektörüne de hizmet etmiştir.1980'lerde kumaş heykelsi yapılarla manipüle etmeye başlamıştır. 1980'lerden sonraki çalışmalarına ise "Biçim Çalışmaları" adını vermiştir.

Capucci seri üretim mantığına ve "süper model" lere karşı olan, hazır giyim endüstrisinin bir parçası olmayı kabul etmeyen bir sanatçıdır. Giydirdiği kişiler opera sanatçıları, prensesler, İtalyan başkanlarının eşleri ve Romalı aristokratlar olmuştur. Gloria Swanson, Marilyn Monroe,

Jacqueline Kennedy, Silvano Mangano, Rita Levi, bazı bilinen kişilerden birkaçını oluşturmaktadır. “Gazeteci Yazar Irene Brin; bu kadınlara “Capuccine”ler demiştir” (URL7).

Capucci'nin 80'lerde ilham aldığı diğer konular ise yine doğada var olan kalla zambağı, kelebekler ve ateştir. Bu çalışmalarında yeni renk efektleri yaratmak için giysi kumaşları üzerinde milimetrik çalışmalar yaparak, farklı renk kombinasyonlarına ulaşmıştır.

1982 ve 1994 yılları arasında tamamıyla sanatsal çalışmalar yapmış ve sergiler düzenlemiştir. Bu sergiler sırasıyla 1982'de Milano'da Visconti Sarayında, 1984'te Paristeki İtalyan Elçiliğinde, 1985'te New York Armory Park Avenue 'de 1989'da Roma Ulusal Modern Sanatlar galerisinde, 1992'de Berlin'de Schauspielhaus binasında açılmıştır.

Resim 9

Resim10

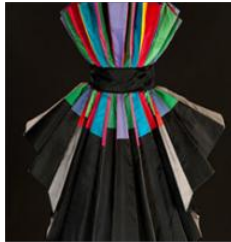

Resim11

Resim 9. “Arancia”, ipek kadife ve ipek gazar kumaş, 1982(URL 8).

Resim10. Pilisoleyli kelebek formu elbiseler, ipek tafta, 1985(URL 8).

Resim 11. 1991 yılı Rai Televizyonu Eurovision şarkısını seslendiren sanatçının giysisi “Gli specchi di Trieste” (Triestenin aynaları.) Plisoley yapılmış metalik elyafli ipek tafta kumaş (URL 8).

Resim 12. Heykel Elbise ipek tafta 1989.(URL5)

1995'te Kırk Altıncı Venedik Bienali'ne içlerinde Capucci'nin de bulunduğu on sekiz İtalyan sanatçı davet edilmiştir. Tasarımcı on iki adet soyut

heykel elbise ile kişisel sergi açmıştır. Sergide yer alan tasarımları heykel olarak nitelendirilmiştir. Giysi çözümlene sorunları ile daha az uğraşmış ve ilk kez bu çalışmalarını sırasında biçim ve görüntüyü ön planda tutmuştur. Burada Capucci'nin sergilediği giysiler kendisinin tasarımcı olmaktan sanatçı olmaya geçişini ispatlamaktadır. Bu aynı zamanda onun modadaki köklerinin derinleştiğini de açıkça göstermektedir. “Giyilebilirlik” kavramı, Capucci'nin 1980'den sonraki tasarımlarında geri planda kalmış ve sanat eseri yönüne doğru bir ilerleme görülmektedir (URL 9).

Resim 13

Resim 14

Resim13. Kostüm, pileli gece elbisesi, ipek tafta kumaş,1989 (URL8).

Resim14. Schauspielhaus Berlin operası için tasarlanan kostüm, tafta ve janjanlı ipek kumaş, 1992 (URL10).

2003 yılında üç girişimci, Bernhard Willhelm, Sybilla, Tara Subkoff tarafından Capucci markası kurulmuştur. Arşivlerinde yaklaşık 439 adet giysi tasarımı, 500 adet illüstrasyon çizimi ve 22000 orijinal tasarım çizimi, çeşitli materyaller ve fotoğraf arşivleri yer almaktadır (Clark, Hays 2014:81).

“Pret a porter” Hazır giyim koleksiyonlarında Capucci markası için çalışan tasarımcılar sezon koleksiyonlarını hazırlarken bu arşivden yararlanmaktadır. 2007 yılında Floransa’da Villa Bardini Roberto Capucci Müzesi’nde sergilenen giyilebilir sanat örnekleri de mevcuttur.

Capucci, İtalya’da, 2010 yılında Uffizi Sanat Galerisi’nde ilk kez erkekler için tasarladığı, androjen görüntüsü yaratan bale kostüm çizimleri sergisi açmıştır. Avrupa’daki sergilerinin yanı sıra 2011 yılında da Amerika Philadelphia Sanat Müzesi’nde açılan Antoloji sergisine “Art to Fashion” ismi verilmiştir. Bu sergide, geleneksel kategorilerin ötesinde konumlandırılan ve benzersiz teknikleri yansıtan tasarımcı sanatçının, zorlukları de-

neyimleme arzusunu analiz ettiği giysi tasarımları görülmektedir. “Biçim ve Yaratıcı Düşünme” üzerine kurgulanan sergi, yenilikçi mimari biçimler, hacim ve orantıların kullanımı ve inşa etme yeteneği üzerine bir çalışmadır.

Resim 15

Resim16

Resim 15. “*Oceano*”, Roberto Capucci Vakfı Arşivi 1998. Fotoğraf: Fiorenzo Niccoli (URL 11).

Resim 16. Mor ve altın rengi ipek tafta kumaştan tasarlanmış 1970’lere ait giyilebilir sanat eseri(URL 12).

Resim 17

1986 Katia Ricciarelli için Capucci tarafından tasarlanmış kırmızı pembe, uzun kollu, pilise volanlı, ipek elbise de Amerika’da sergilenen tasarımlar arasındadır (URL 13)

Mantua Bibiena tiyatrosu Roberto Capucci kreasyonları 2 Haziran 2012 Mantua, İtalya (URL 14).

Roberto Capucci sıra dışı sanatsal moda yaklaşımı ile avangart bir çizgi yaratmıştır. Bu nedenle kendisinden sonraki genç moda tasarımcılarına da ilham kaynağı olmuştur. Alexander Mc Queen, Project Runway, Giambattista Valli, Givenchy, Pino Lancetti, Aquilano Rimondi, Andrea Odicini gibi bilinen moda tasarımcıları Roberto Capucci' nin tasarım ve sergileme yöntemlerinden ilham alan moda tasarımcılarıdır. Iris Van Herpen'nin 2010 ile 2018 yılları arasında yaptığı üç boyutlu yazıcıda üretilen giysi tasarımlarında da Capucci etkileşimleri görülmektedir.

Resim19.

Krizia markasının 1988 ve 1991 yılında Capucci'ye atıfta bulunduğu tasarım örnekleri (URL 15).

Değerlendirme

Capucci, bir moda tasarımcısı olarak çalışmaya başladığı ilk yıllardan itibaren kumaşı, üç boyutlu bir heykel malzemesi gibi ele aldığı, ustalık isteyen dikiş teknikleriyle oluşturduğu, elbiseler yaratmıştır. Bu elbiselerin esin kaynakları, geometrik biçimler; (Kutu Hattı), doğal formlar; (Güvercin Hattı, Nine Dress, Arancia, Kalla zambağı, Butterfly, Fuoco) ve endüstriyel üretilmiş nesnelerin formlarıdır. (Banjo Hattı, film makaralarından esinlendiği Burri Elbise) gibi. Bu elbiseler, taşıdıkları heykelsi

biçim, estetik, renk ve ışık değerleriyle “Giyilebilir Sanat” eserleridir.

Araştırmacı bir sanatçı olan Capucci, tasarımlarının amacının ikinci derecede giyinmekle ilgili olduğunu savunmaktadır. Sanatçı, 1960’larda, geleneksel tekstil malzemelerinin dışına çıkarak, rafya, plastik, saman, taş, bambu, çuval bezi ve pleksiğlas gibi malzemelerle denemeler yapmıştır. Zaman içerisinde, tasarladığı elbiselerin, giyilebilir özellikleri geri planda kalıp, heykelsi özellikleri daha öne çıkmaya başlamış ve tekstille yapılmış heykellere dönüşmüştür. Bu anlamda tasarımlar içsel güzelliği ve yaratımda biricikliği için takdir edilmektedir. Moda ile sanat arasındaki çizgiyi eriten tasarımları heykel ve mimari tarzı taşıyıp, beden giymesi ve rahat etmesi için değil görüp yaşaması için tasarlanmışlardır.

Sanatçı, sanat akımlarından ve bu akımların görsel dillerinden de etkilenmiştir. Bu akımlar arasında, Fütürizm, Pop Art, Rasyonalizm ve Op-Art sayılabilir. Kendisi için, “ben bir terzi veya tasarımcı değilim, yaratmanın yollarını arayan bir zanaatkârım ve kumaşı heykeltıraşın çamuru kullandığı gibi kullanıyorum” demiştir (Bianchino, Quintavalle, 1989:111).

Sonuç

Modernizm döneminin sonuna doğru moda tasarımcıları moda defilelerini bir performans sanatı gibi sergilemeye başlamışlardır ve Roberto Capucci’de kendi dönemindeki bazı avangart moda tasarımcıları gibi, giyilmeye yönelik değil giyilebilse dahi kullanıma yönelik olmayan kavramsal sanat içeriğinde giysiler tasarlamıştır. Bilinen sanat müzelerinin ve sergi salonlarının da müze ortamında ve moda tasarım sergileri olarak moda tasarımcılarının koleksiyonlarına yer vermesi modanın sanat olarak da önemini vurgulamaktadır.

Capucci kitle kültürü dışında kalmayı tercih eden ve toplumu etkilemek endişesi taşımayan kendi içinde kalmış olan sanatsal modernizmi savunan Adorno’nun tezini doğrular biçimde davranmıştır. Bu davranış biçimi de Capucci’nin tüketime önem veren yapının kontrolüne girmesini önlemiş ve popüler kültürde olduğu gibi sanatın kolay bir obje gibi algılanmasının tersine bir yaklaşım sağlamıştır. Capucci’nin genellikle Haute Couture ile bağdaştırılmış giysi çalışmaları hacim ve form üzerine olmuştur. Soyut geometrinin üç boyutlu halleriyle doğa esinlenmeleri ilham kaynağı olmuş, kişisel çözümlene yöntemleri de ana tasarımlarını oluşturmada etkili olmuştur.

İpek tafta, yumuşak ipek saten, ham ipek, ipek mikado kumaş, ipek gazar, pamuk jorjet ve Fransa Lyon şehrinde alınmış boyalı saf ipek kumaşları kullanan Capucci eski pilise yöntemleri ile heykelsi dökümler

ve rafine tasarımlar elde etmiştir. Sanatçı ve tasarımcı, sanat ve tasarım ilişkisine verdiği önemi yaptığı yeniliklerde hissettiren uluslararası alanda bir usta olarak görülen Capucci, dehası sayesinde geçmişle günümüz tasarım teknikleri arasında bir köprü oluşturmuştur. Capucci'nin tasarımlarında dikiş, nakış ve farklı eliş teknikleri geleneksel değerleri sürdürmeyi sağlarken, kumaşlarla oluşturduğu çok katmanlı kompleks ve hacimli yapılar da çağdaş modayla bağlantı kurmaktadır.

Capucci'nin kimi zaman sanat akımlarına atıfta bulunarak oluşturduğu tasarımları sanatçılarla iş birliği içerisinde gerçekleşmiş, bu yaklaşım da moda ve sanatı birbirine bağlamıştır. Bu sayede de üst düzeyde tasarım yapan moda tasarımcılarının Giyilebilir Sanat olarak tasarlanan sanatsal tasarımları "sanat biçimi" olarak nitelendirilmiştir. Giyilebilir Sanat tasarımlarının görsel bir ortamı ve sanatsal bir ifadesi vardır. Bu sebeple giyilebilir sanat, giysileri sadece bir anlatım aracı olarak özgürce yaratma olanağı sunmaktadır. Bu anlamda müze ziyaretçilerinin ve moda takipçilerinin moda ve sanat arasındaki yakın ilişkiyi görmesi açısından Capucci'nin uyguladığı üst düzeydeki moda sergileri önemlidir. Capucci çağdaş dönemde yaşayan bir moda tasarımcısı olduğundan yaptığı defilelerin yanı sıra moda sergileri de moda ve sanat alanında, çağdaş bir yaklaşım oluşturmaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

- Bayazıt, N. (2008). *Tasarımı Anlamak*. İstanbul: İdeal Kültür ve Yayıncılık.
- Bianchino, G. ve Quintavalle, A (1989). *Moda, dalla fiaba al design*. Novara, Italy: De Agostini.
- Clark, J. ve Haye, A.(2014). *Exhibiting Fashion: Before and After 1971* Yale University Press,USA.
- Dale, J. S. ve Stupakoff O. (1986). *Art to Wear*, Abbeville Pr; 1st edition, England.
- Gillion, V. (2010). *İtalyan Modası* Berg Moda Kütüphanesi, Berg Yayıncılık, İtalya
- Seeling C. (1999). *Fashion, The Century of the Designer*, Könnemann Co logne, Almanya.
- The Fashion Book (1998), Catalogue Phaidon Press Limited London- Singapore.

Worsley H. (2012). *Modayı Değiştiren 100 Fikir*, Laurence King Publishing Ltd. London.

Makaleler

Ertürk, N. (2011). Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimi Çalışmaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E*, Mayıs 2011-7

Kroening E. (2012). From Runway to Museum, *Journal of Minnesota State University*, Mankato Volume 12; Article 5

Bauzano, G., Sozzani F. (2003). Roberto Capucci: Lo stupore della forma, *Ottanta abiti-scultura a Villa Panza*. Milan: Skira.

Özüdoğru Ş. (2013). Bir Sanat Biçimi Olarak Moda, Moda Sergileri ve Galeri Estetiği, *1. Uluslararası Sanat Sempozyumu: Sanat Tasarım ve Manipülasyon*, Sakarya

Yetmen, G. (2012). Giyilebilir Sanat, *ETHOS, Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, Ocak/January,2012.

King, S. R. (2000). Wearable Art Inspired by the Effects of Information Technology at the Beginning of the Twenty-First Century, *The Graduate School, University of Wisconsin-Stout*, Menomonie.

Tez

Bat, M. (2008). *Moda Oluşturma Sürecinde, Stratejik Planlama ve Halkla İlişkilerin Rolü*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir

İnternet Kaynakları

URL1: www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=v2 Erişim tarihi:8-10-2018

URL 2: <https://humeyradalmis.wordpress.com/sanat-felsefesi/sanatta-guzellik-problemi/>

URL 3: <http://www.edebiyathaber.net/hegel-felsefesinde-sanat-ve-sanat-yapiti-kavrami-prof-dr-onur-bilge-kula/>

URL 4: influentialdesigners.weebly.com/roberto-capucci.html/ erişim tarihi:25-10-2018

URL 7: fashion-history.lovetoknow.com/fashion-clothing-industry/fashion-designers/ Erişim tarihi:21-09-2018

URL 9: www.studiointernational.com/index.php/studies-in-form-rober

to-capucci-art-into-fashion Erişim tarihi:21-09-2018

Resim Kaynakları

Resim 1-2-3

URL 4: influentialdesigners.weebly.com/roberto-capucci.html/) Erişim tarihi:25-10-2018

Resim 4-5

URL 5: www.forbes.com/sites/raquellaneri/2011/06/04/fashion-and-art-alexander-mcqueen-and-roberto-capucci/#14295f8) Erişim tarihi:16-10-2018

Resim 6-7

URL 4: influentialdesigners.weebly.com/roberto-capucci.html/) Erişim tarihi:25-10-2018

Resim 8

URL6 <http://www.alaintruong.com/archives/2011/03/25/20725586.html> Erişim tarihi:16-10-2018

Resim 9-10-11

URL8 www.Fondazionerobertocapucci.Com/Mostrepersonali_En.Htm) Erişim Tarihi:16-10-2018

Resim 12

URL 5: www.forbes.com/sites/raquellaneri/2011/06/04/fashion-and-art-alexander-mcqueen-and-roberto-capucci/#14295f8 Erişim tarihi:16-10-2018

Resim 13-14

URL 10: <http://backgroundimgfer.pw/Nove-Gonne-Nine-Skirts-1956-By-Roberto-Capucci-Italian-b.html> Erişim tarihi:19-10-2018

Resim 15

URL 11: <http://www.emmemagazine.it/2016/03/07/roberto-capucci-the-tailor-designer-has-never-done-> Erişim tarihi:19-10-2018

Resim 16

URL 12: http://www.fondazionerobertocapucci.com/news_en.htm Erişim tarihi:19-10-2018

Resim 17

URL 13:www.philamuseum.org Erişim tarihi:19-10-2018

Resim 18

URL14:<https://fashionbeyondfashion.com/2015/06/02/three-days-in-mantova-under-the-sign-of-roberto-capucci1/>

Resim 19

URL 15:<https://www.pinterest.ru/pin/267893877808651155/?lp=true>

Kumaş isimleri:

Jorjet: Brmck görünümlü çok bükümlü pamuk veya ipek kumaş

Mikado: Mikado ipeği, gelinlik kumaşı, dokumasından çizgili kumaş

Tafta: Atkısı ve zgs farklı renklerde, ipek, sert, yanar döner kumaş.

Gazar: Çift kat dokumalı dimi saten ipek veya polyester kumaş.